

# Obsah

|                                                                           |            |
|---------------------------------------------------------------------------|------------|
| ÚVOD .....                                                                | 9          |
| GEOGRAFICKO-HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA .....                              | 13         |
| DEJINY .....                                                              | 17         |
| <i>DUŠAN ŠKVARNA</i>                                                      |            |
| Od praveku k Veľkej Morave .....                                          | 17         |
| V stredovekom Uhorsku .....                                               | 21         |
| V habsburskej monarchii .....                                             | 26         |
| Moderná doba a moderný národ .....                                        | 32         |
| Po krátkom rozlete polstoročný útlak .....                                | 38         |
| V demokratickom Československu .....                                      | 43         |
| Z komunizmu do demokracie, od Československa k Slovenskej republike ..... | 47         |
| ETNOLÓGIA A ĽUDOVÁ KULTÚRA .....                                          | 55         |
| <i>MARTA BOTÍKOVÁ</i>                                                     |            |
| Zamestnania .....                                                         | 57         |
| Strava .....                                                              | 60         |
| Odev, odievanie .....                                                     | 61         |
| Staviteľstvo a bývanie .....                                              | 62         |
| Rodina .....                                                              | 62         |
| Lokálne spoločenstvo .....                                                | 63         |
| Obyčaje výročného cyklu .....                                             | 64         |
| Rodinné obyčaje .....                                                     | 67         |
| Ľudová próza .....                                                        | 68         |
| Ľudová pieseň a hudba .....                                               | 69         |
| Ľudový tanec .....                                                        | 69         |
| Ľudové divadlo .....                                                      | 70         |
| Ľudové výtvarné umenie .....                                              | 71         |
| DEJINY SLOVENSKEHO JAZYKA .....                                           | 73         |
| <i>PAVOL ŽIGO</i>                                                         |            |
| Prehistorické obdobie .....                                               | 74         |
| Predpisovné obdobie .....                                                 | 75         |
| <i>Kultúrne predpisovné útvary .....</i>                                  | <i>76</i>  |
| Kultúrna stredoslovenčina .....                                           | 76         |
| Kultúrna východoslovenčina .....                                          | 78         |
| Kultúrna západoslovenčina .....                                           | 81         |
| Spisovné obdobie .....                                                    | 87         |
| <i>Bernolákovské obdobie .....</i>                                        | <i>88</i>  |
| Kodifikácia tvaroslovia .....                                             | 89         |
| <i>Štúrovské obdobie .....</i>                                            | <i>91</i>  |
| <i>Reformné obdobie (1852–1863) .....</i>                                 | <i>99</i>  |
| <i>Matičné a martinské obdobie (1863–1918) .....</i>                      | <i>102</i> |

|                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Matičné obdobie (1863–1875) .....                                                                  | 102 |
| Martinské obdobie (1875–1918) .....                                                                | 104 |
| Medzivojnové obdobie (1918–1940) .....                                                             | 105 |
| Súčasnité obdobie .....                                                                            | 108 |
| DEJINY SLOVENSKEJ LITERATÚRY .....                                                                 | 113 |
| Literatúra v období stredoveku .....                                                               | 113 |
| ZUZANA KÁKOŠOVÁ                                                                                    |     |
| <i>Staroslovienska písomnosť</i> .....                                                             | 113 |
| <i>Literatúra v období 11. – 15. storočia</i> .....                                                | 114 |
| Literatúra v období renesancie .....                                                               | 117 |
| ZUZANA KÁKOŠOVÁ                                                                                    |     |
| <i>Lyrika</i> .....                                                                                | 118 |
| <i>Epika</i> .....                                                                                 | 120 |
| <i>Dráma</i> .....                                                                                 | 121 |
| Literatúra v období baroka .....                                                                   | 122 |
| HELENA MÁJEKOVÁ                                                                                    |     |
| <i>Poézia</i> .....                                                                                | 123 |
| <i>Próza</i> .....                                                                                 | 124 |
| <i>Dráma</i> .....                                                                                 | 125 |
| <i>Národné, vlastivedné a historické diela</i> .....                                               | 126 |
| Literatúra v období národného obrodénia .....                                                      | 127 |
| MILOSLAV VOJTECH                                                                                   |     |
| Osvietenský klasicizmus .....                                                                      | 129 |
| Vrcholný klasicizmus .....                                                                         | 130 |
| Preromantizmus .....                                                                               | 132 |
| Romantizmus .....                                                                                  | 133 |
| Od romantizmu k realizmu .....                                                                     | 137 |
| Realizmus .....                                                                                    | 138 |
| Literárna moderna .....                                                                            | 141 |
| Literatúra v období medzi dvoma svetovými vojnami .....                                            | 142 |
| DAGMAR ROBERTS                                                                                     |     |
| <i>Zmeny v literárnom živote a estetike dvadsiatych rokov 20. storočia</i> ....                    | 142 |
| <i>Tridsiate roky</i> .....                                                                        | 148 |
| Druhá svetová vojna .....                                                                          | 151 |
| Slovenské národné povstanie. Zápas o charakter štátu a podobu literatúry<br>v rokoch 1945–48 ..... | 152 |
| Literatúra v rokoch 1948 až 1989 .....                                                             | 153 |
| BRAÑO HOCHÉL                                                                                       |     |
| <i>Literárny schematizmus a jeho prekonávanie (päťdesiate roky)</i> .....                          | 154 |
| <i>Návrat estetiky a diferenciácia literatúry (šesťdesiate roky)</i> .....                         | 156 |
| <i>Pokus o druhú vlnu schematizmu (sedemdesiate roky)</i> .....                                    | 157 |
| <i>Ústup ideológie a perestrojka (osemdesiate roky)</i> .....                                      | 158 |
| Literatúra po roku 1989 .....                                                                      | 159 |
| PETER DAROVEC                                                                                      |     |
| <i>Starší spisovatelia v nových podmienkach</i> .....                                              | 162 |
| <i>Nová, porevolučná generácia</i> .....                                                           | 164 |

|                                                                                      |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Slovenská dráma od 80. rokov 20. storočia po súčasnosť .....                         | 168 |
| <i>ZUZANA KÁKOŠOVÁ</i>                                                               |     |
| DEJINY SLOVENSKEHO DIVADLA .....                                                     | 173 |
| <i>JULIANA BEŇOVÁ</i>                                                                |     |
| Staršie obdobie .....                                                                | 173 |
| Barok .....                                                                          | 174 |
| Slovenské divadelníctvo po r. 1945 .....                                             | 190 |
| Vývin po roku 1948 .....                                                             | 191 |
| Vývin v 60. a 70. rokoch .....                                                       | 193 |
| DEJINY SLOVENSKEJ HUDBY .....                                                        | 195 |
| Najstaršie hudobné pramene z územia Slovenska do konca 15. storočia                  | 195 |
| <i>MARTA HULKOVÁ</i>                                                                 |     |
| Štylové premeny v dobovom repertoári a v domácej tvorbe od 16. do 19. storočia ..... | 198 |
| <i>MARTA HULKOVÁ</i>                                                                 |     |
| Hudobná výchova .....                                                                | 202 |
| <i>JANA KALINAYOVÁ-BARTOVÁ</i>                                                       |     |
| Hudobné nástroje a nástrojárstvo .....                                               | 209 |
| <i>JANA KALINAYOVÁ-BARTOVÁ</i>                                                       |     |
| Charakter vývoja v rokoch 1830–1918 .....                                            | 213 |
| <i>ĽUBOMÍR CHALUPKA</i>                                                              |     |
| Osobnosti európskej hudby a Slovensko – osobnosti slovenskej hudby a Európa .....    | 218 |
| <i>JANA KALINAYOVÁ-BARTOVÁ</i>                                                       |     |
| Začiatky a rozvoj profesionálnej slovenskej hudobnej kultúry v 20. storočí..         | 226 |
| <i>ĽUBOMÍR CHALUPKA</i>                                                              |     |
| Nástup a formovanie slovenskej hudobnej avantgardy po roku 1945 .....                | 233 |
| <i>ĽUBOMÍR CHALUPKA</i>                                                              |     |
| Dejiny výtvarného umenia na Slovensku .....                                          | 243 |
| Stredoveké umenie na Slovensku .....                                                 | 243 |
| <i>ŠTEFAN ORIŠKO</i>                                                                 |     |
| Renesančné umenie .....                                                              | 256 |
| <i>MÁRIA SMOLÁKOVÁ</i>                                                               |     |
| Architektúra baroka, 2. polovica 17. storočia a 18. storočie .....                   | 262 |
| <i>DANA BOŘUTOVÁ</i>                                                                 |     |
| Barokové výtvarné umenie na Slovensku .....                                          | 266 |
| <i>KATARÍNA CHMELINOVÁ</i>                                                           |     |
| Architektúra 19. a 20. storočia .....                                                | 271 |
| <i>DANA BOŘUTOVÁ</i>                                                                 |     |
| Slovenské výtvarné umenie 19. a 20. storočia .....                                   | 277 |
| <i>BOHUMÍR BACHRATÝ</i>                                                              |     |

DANUŠA SERAFÍNOVÁ – JOZEF VATRÁL

Žurnalistika na Slovensku v období monarchie

1526–1918 ..... 283

*Od predchodcov novín po prvé noviny s nepravidelnou periodicitou* 283

*Tlač na Slovensku v osvietenskom storočí* ..... 285

*Tlač na Slovensku v období vojen s francúzskym revolučným vojskom, Napoleonom a po reštaurácii absolutistických poriadkov* ..... 287

*Tlač na Slovensku pred revolúciou, v revolučných rokoch 1848–1849 a v období centralizmu* ..... 288

*Tlač na Slovensku v matičnom období (1861 – 1875)* ..... 290

Systém periodickej tlače ..... 291

Slovenská tlač ..... 291

Inojazyčná tlač ..... 292

*Tlač na Slovensku od zániku Matice slovenskej po zánik monarchie (1875 – 1918)* ..... 292

Slovenská tlač ..... 292

Žurnalistika na Slovensku v období prvej ČSR 1918–1938 ..... 294

*Tlačový poriadok* ..... 295

*Novinárska organizácia* ..... 295

*Tlačová kancelária* ..... 295

*Začiatky rozhlasovej, televíznej a filmovej žurnalistiky* ..... 296

*Systém periodickej tlače* ..... 296

Tlač politických strán ..... 296

*Inojazyčná tlač* ..... 298

Záujmová tlač ..... 298

Žurnalistika na Slovensku v období Slovenskej republiky 1939–1945 .... 299

*Usmerňovanie tlače za slovenského štátu* ..... 299

*Novinárska organizácia* ..... 299

*Tlačová kancelária* ..... 299

*Rozhlasová a filmová žurnalistika* ..... 300

*Systém periodickej tlače* ..... 300

Provládna tlač ..... 300

*Inojazyčná tlač* ..... 301

*Nekonformná tlač* ..... 301

*Ilegálna odbojová tlač* ..... 301

*Žurnalistika zahraničného odboja* ..... 302

Rozhlas zahraničného odboja ..... 302

Tlač zahraničného odboja ..... 302

*Žurnalistika v Slovenskom národnom povstaní (august – október 1944)* .. 303

Povstalecká tlač ..... 303

Zpravodajská agentúra Slovenska (ZAS) ..... 303

Slobodný slovenský vysielateľ ..... 303

Povstalecký film ..... 303

Žurnalistika v ČSR v období tzv. riadenej demokracie

máj 1945 – február 1948 ..... 303



|                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Tlačový poriadok</i> .....                                                | 304 |
| <i>Novinárska organizácia</i> .....                                          | 304 |
| <i>Tlačová agentúra</i> .....                                                | 305 |
| <i>Rozhlasová a filmová žurnalistika</i> .....                               | 305 |
| <i>Systém periodickej tlače</i> .....                                        | 305 |
| <i>Tlač politických strán</i> .....                                          | 305 |
| <i>Tlač štátnych orgánov</i> .....                                           | 306 |
| <i>Tlač spoločenských organizácií a cirkví</i> .....                         | 307 |
| <i>Žurnalistika na Slovensku od februára 1948 do augusta 1968</i> .....      | 308 |
| <i>Tlačový poriadok</i> .....                                                | 308 |
| <i>Riadenie rezortu informácií</i> .....                                     | 308 |
| <i>Vývin tlačovoprávných pomerov</i> .....                                   | 308 |
| <i>Novinárska organizácia</i> .....                                          | 309 |
| <i>Novinárske školstvo a výskum</i> .....                                    | 309 |
| <i>Tlačová agentúra</i> .....                                                | 310 |
| <i>Rozhlasová, televízna a filmová žurnalistika</i> .....                    | 310 |
| <i>Vydavateľstvá periodickej tlače</i> .....                                 | 311 |
| <i>Systém periodickej tlače</i> .....                                        | 312 |
| <i>Tlač politických strán</i> .....                                          | 312 |
| <i>Tlač spoločenských organizácií</i> .....                                  | 313 |
| <i>Tlač štátnych orgánov a organizácií</i> .....                             | 314 |
| <i>Žurnalistika v ČSSR od normalizácie k nežnej revolúcii</i>                |     |
| 1972–1989 .....                                                              | 314 |
| <i>Tlačový poriadok</i> .....                                                | 315 |
| <i>Novinárska organizácia</i> .....                                          | 315 |
| <i>Novinárske školstvo a výskum</i> .....                                    | 315 |
| <i>Tlačová agentúra</i> .....                                                | 315 |
| <i>Rozhlasová, televízna a filmová žurnalistika</i> .....                    | 315 |
| <i>Vydavateľstvá periodickej tlače</i> .....                                 | 316 |
| <i>Systém periodickej tlače</i> .....                                        | 316 |
| <i>Samizdatové periodiká</i> .....                                           | 316 |
| <i>Žurnalistika na Slovensku od nežnej revolúcie 1989 po súčasnosť</i> ..... | 317 |
| <i>Mediálny poriadok</i> .....                                               | 318 |
| <i>Novinárska organizácia</i> .....                                          | 318 |
| <i>Novinárske školstvo a výskum</i> .....                                    | 318 |
| <i>Tlačová agentúra</i> .....                                                | 319 |
| <i>Rozhlasová, televízna a filmová žurnalistika</i> .....                    | 319 |
| <i>Rozhlas</i> .....                                                         | 319 |
| <i>Televízia</i> .....                                                       | 319 |
| <i>Film</i> .....                                                            | 320 |
| <i>Súčasný systém periodickej tlače</i> .....                                | 320 |
| <i>Krajanská tlač</i> .....                                                  | 321 |
| <i>SLOVÁCI V ZAHRANIČÍ</i> .....                                             | 325 |
| <i>MARTA BOTÍKOVÁ</i>                                                        |     |
| <i>Slováci v Maďarsku</i> .....                                              | 325 |
| <i>Slováci v bývalej Juhoslávii</i> .....                                    | 328 |

|                             |     |
|-----------------------------|-----|
| Slováci v Rumunsku .....    | 331 |
| Slováci v Bulharsku .....   | 333 |
| Slováci v Čechách .....     | 335 |
| Slováci v Poľsku .....      | 337 |
| Slováci v Rusku .....       | 338 |
| Slováci v Rakúsku .....     | 341 |
| Slováci v Belgicku .....    | 342 |
| Slováci vo Francúzsku ..... | 344 |
| Slováci v USA .....         | 345 |
| Slováci v Kanade .....      | 349 |
| Slováci v Argentíne .....   | 352 |
| Slováci v Austrálii .....   | 353 |